

Dia: 29/ juny/ 2021

Hora: 17:00 a 19:00 hores

Lloc: <https://8x8.vc/decidim-bcn/barcelonapostpandemicdc>

Assistents

Institucions més significatives de la ciutat

Ricard Faura	Ateneu Barcelonés
Xenia Carné	Taula d'entitats Tercer Sector
Albert Recio	FAVB

Consells sectorials de la ciutat

Emeka Okpala	Pacte per la mobilitat
--------------	------------------------

Fitxer general d'entitats

Àngels Guiteras	ABD
Joan Vidal	Associació Músico cultural Mas Guinardó

Registre ciutadà

Delfí Cosialls
Mª Carmen Penella

Ciutadans del padró convidats

Alexandra Ramón
Mª Isabel Ruiz
Mercedes González
Jérôme Prinçay

Secretaria del Consell de Ciutat

Andreu Parera	Secretaria del Consell de Ciutat
Yolanda Jiménez	Suport tècnic EIDOS Dinamització Social
Pilar Blancafort	Suport tècnic EIDOS Dinamització Social

Ordre del dia

- Ponència Sergi Porcel, cap de l'Àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona
- Ponència Xavier Mauri, director de la Fundació Hàbitat3
- Precs i preguntes

Desenvolupament de la reunió

S'explica el marc i la dinàmica de la present sessió dins del grup de treball Barcelona Postpandèmia i es comenten els temes tractats a les anteriors sessions. També es recorden els objectius que es van marcar per a aquest grup de treball i la seva funció. S'excusa la presència dels ponents inicialment programats i es presenta al Xavier Mauri, director de la Fundació Hàbitat3 i al Sergio Porcel, cap de l'Àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

Sergio Porcel

Cap de l'Àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

És Doctor en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i recentment ha publicat el llibre "Desigualdad social y segregación residencial, una relación compleja" (2020, Fundación FOESSA). Les seves línies d'investigació se centren en la sociologia urbana, la desigualtat i l'estratificació social i els mètodes d'investigació social.

Fa inici de la seva ponència donant les gràcies per la invitació i comenta que compartirà els resultats dels treballs de recerca que van fent des de fa uns quants anys a l'Institut i que poden servir al grup de treball per a fer les seves recomanacions al govern municipal. Parlarà de desigualtats socials i territorials que ens faran entendre millor les de tipus urbà.

Comença amb quin és l'impacte social de la crisi pandèmica a la ciutat i l'aproximació que han fet per analitzar aquest impacte. Aquesta situació ens ha arribat quan encara no ens havíem recuperat de l'anterior crisi econòmica i hi havia igualment presents signes de desigualtat i de pobresa. Amb la pandèmia, vam viure una gran reducció de l'activitat econòmica tot i que no va repercutir de manera extensa en l'atur, cosa que si va passar a l'anterior recessió. Això va ser gràcies a les mesures de protecció que es van emprendre des del govern central (ERTO, ajuts als autònoms) i que van reduir les pobreses més severes (30%) i les moderades (20%). L'increment ha estat d'un punt i mig o dos punts amb relació als més de deu punts de la crisi

anterior. Això no ha evitat un repunt de la desigualtat social i un greu increment de la pobresa en 4 punts, que equival a unes setanta mil persones (de mitjana, les rendes a les llars s'han reduït al voltant d'un 6-7%). L'impacte d'aquesta crisi ha estat més focalitzat que en l'anterior, que va ser més transversal. S'han vist afectats la infància, la població jove, la població d'origen migrant i la de classe treballadora.

Els grans eixos de desigualtat a la ciutat són la cronificació de la pobresa més severa (10% de la població), amb problemes d'inserció laboral, d'inclusió social...; el nivell de pobresa infantil (29,6%), falten polítiques monetàries de suport a les famílies, hi ha precarietat laboral sobretot en famílies joves i l'impacte que té la maternitat en les trajectòries laborals de les dones; les dificultats que està trobant la població jove per completar la transició a l'adulthood, per accedir a un habitatge, a causa de la precarietat laboral i amb efectes vinculats amb la natalitat, la salut mental i l'emocional; la precària situació de la població d'origen migrant (més d'un 40% en risc de pobresa), particularment greu és la situació de les dones migrants que treballen en l'economia submergida, manca de drets a la que es veuen sotmeses les persones en situació irregular i precarietat laboral; l'habitatge és un important amplificador de la desigualtat social a la ciutat, grans despeses dels seus ingressos destinades a aquest aspecte que afecten la capacitat adquisitiva de les llars i que deriva en estrès econòmic i en pautes de privació material sobretot en estrats de renda més baixos. Totes aquestes dades són d'abans de la pandèmia i, per tant, es preveu que s'han anat incrementant.

En totes les dinàmiques hi ha ja unes lògiques metropolitanes que informen de com està avançant el procés de metropolitanització, d'integració territorial. Les dinàmiques de desigualtat urbana es produeixen a escala metropolitana.

La segregació residencial socioeconòmica s'ha incrementat en els últims anys de reactivació econòmica, pel nivell elevat de desigualtat, a un increment de la població llogatera i als elevats preus en algunes zones. També és important la maduració que s'ha produït en els processos de gentrificació i turistificació, que han afavorit aquest increment de la segregació. Rics i pobres viuen cada cop més separats a la ciutat.

Quant a la segregació residencial ètnica (separació entre la població migrant respecte a l'autòctona), a Barcelona no és gaire elevada, encara que hi ha riscos que aquesta augmenti en els anys vinents. Aquesta població d'origen migrant cada cop es concentra més en barris desfavorits i les dinàmiques de mobilitat residencial d'aquestes zones afavoreixen la sortida de població autòctona. Això posaria en perill les dinàmiques d'inclusió i la distribució d'oportunitats de la població en el territori.

Sobre la vulnerabilitat urbana, que mesura la desigualtat urbana a la ciutat, amb la interacció dels riscos socials i dels residencials que augmenten els greuges en aquestes zones. Es concentra en els barris més desfavorits o amb una elevada concentració de pobresa i amb un parc d'habitatge deficitari. Hi ha estudis que demostren una sèrie de processos, sobretot a la part central de la ciutat, amb la hipòtesi de si s'estava expulsant als ciutadans de rendes més baixes a fora del municipi de Barcelona. Hi ha un augment de la desigualtat *centre-perifèria*, tot i que no hi ha evidències clares de què aquest increment s'expliqui per moviments residencials cap a la perifèria si no més aviat per la composició social que ja hi ha.

S'està parlant arran de la pandèmia sobre si s'està produint un èxode urbà en termes residencials. Les dades mostren que tot i que sí que hi ha una tendència de més sortida de població durant el darrer any 2020, també hi ha hagut una entrada de població de nous residents a la ciutat amb la qual s'ha equilibrat. En els pròxims anys, si es produeix, serà vinculat sobretot al teletreball i serien les classes mitjanes les que podrien optar per viure a fora de Barcelona.

A Barcelona, la població amb rendes altes s'estén sobretot per l'Eixample i per l'eix de la Diagonal cap a la zona alta. Es pot veure reflectida la lògica metropolitana, el grup social de rendes altes traspasa els límits de la ciutat de Barcelona (Esplugues, Sant Cugat...).

Amb les rendes baixes passa el mateix, la lògica metropolitana es pot veure més a l'àrea del Besòs i, a la ciutat, la zona de més concentració es troba a Ciutat Vella.

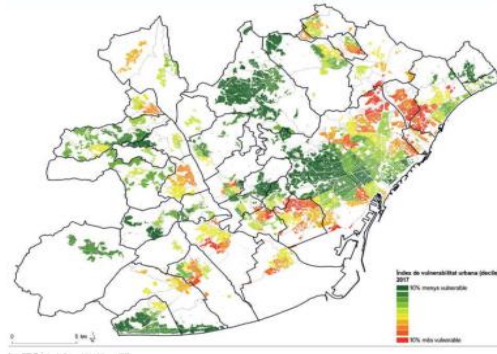
Pel que fa a la segregació residencial ètnica, la població estrangera provinent de països en vies de desenvolupament coincideix clarament amb el patró de localització de les àrees amb població de rendes baixes.

1. La cohesió social i urbana a Barcelona

Vulnerabilitat urbana

Mapa 1. Índex de vulnerabilitat urbana. Àrea metropolitana de Barcelona, 2017

8

En el mapa de vulnerabilitat urbana podem veure l'elevada incidència de l'eix Besòs. La situació en general ja ve des dels anys noranta, on eren les mateixes àrees les més desfavorides. Se segueix un patró concentrat en determinats municipis on la població resideix en barris d'extrema vulnerabilitat urbana. Proposa que el pla de barris que ha activat

l'Ajuntament de Barcelona ha de tenir un àmbit d'actuació metropolitana capaç de generar dinàmiques de redistribució territorial per formar una metròpoli més cohesionada.

Els reptes pels anys vinents serien abordar el fet metropolitana millorant la governança metropolitana, transformar el sistema productiu i millorar les condicions laborals, reduir la pobresa infantil, avançar en la inclusió de les persones d'origen migrant, millorar l'accessibilitat a l'habitatge i aturar els desnonaments de la població vulnerable, situar les cures al centre de l'agenda política i tenir una atenció especial en els barris més desafavorits.

En clau de propostes de polítiques públiques, impulsar les polítiques en clau metropolitana, impulsar un salari mínim metropolitana, continuar innovant polítiques de garantia de rendes, coordinar i coproduir accions de lluita contra la pobresa amb entitats del tercer sector i la coordinació metropolitana de l'empadronament actiu i mesures d'acompanyament en la inserció residencial, laboral i social de la població d'origen migrant.

Xavier Mauri

Director de la Fundació Hàbitat3

Ha desenvolupat la seva carrera professional en l'àmbit de l'habitatge en els sectors privat, públic i tercer sector, focalitzant el seu interès i passió en fer efectiu el dret a l'habitatge de les persones en situació més vulnerable. Des del 2014 lidera la Fundació Hàbitat3, una de les gestores d'habitatge d'inclusió social més importants de l'Estat. També és vocal de la Mesa d'emergències socials i d'adjudicació d'habitatges de la ciutat de Barcelona.

L'habitatge ja era un problema abans de la pandèmia i ho seguirà sent postpandèmia. Des de l'anterior crisi financera ha augmentat el nombre de famílies que no poden fer front al pagament dels préstecs i als lloguers. Hi ha un alt risc de famílies a Barcelona de ser desallotjades dels seus habitatges sense alternativa.

Hi ha més de 600 casos de famílies esperant habitatge i moltes d'elles porten un o dos anys esperant l'adjudicació d'un. Unes 39.000 famílies a Barcelona estan inscrites al Registre de Sol·licitants d'Habitatge Protegit perquè no poden accedir al mercat de lloguer de la ciutat i esperen per un lloc amb lloguer social o assequible. També, la taxa d'emancipació és molt baixa i, amb la crisi financera i la de la Covid, es va reduint encara més. Estem a la cua d'Europa en aquest sentit.

Aquesta crisi està augmentant el percentatge de desigualtat residencial i la vulnerabilitat als barris, s'estan creant menys llars, s'incrementen els desnonaments especialment en l'àmbit del

lloguer, augmenta el nombre de persones mal allotjades, més pressió en la sol·licitud d'atenció als serveis socials municipals, creixen les llistes d'espera de les meses d'emergència, famílies que comparteixen habitatges que no són adequats, demandes d'habitatge protegit, expulsió de persones d'alguns barris, increment de les sol·licituds d'ajuts en el pagament del lloguer.

Mostra un gràfic on es poden veure els salaris i els preus de compra d'habitatge a Barcelona i com a partir de l'any 1987 es comencen a distanciar, arribant al seu punt més àlgid amb la crisi financera. Tot i semblar que la situació a continuació es reverteix, a partir del 2015 torna a incrementar-se de forma constant.

No hi ha polítiques públiques o les que hi ha són insuficients i les llars que estan de lloguer tenen una pressió molt forta amb relació als seus ingressos dels quals destinen una bona part a pagar el lloguer. Això els situa en una posició de vulnerabilitat per una possible pèrdua del lloc de treball o un increment del preu.

Quant a la política d'habitatge, hi ha un desbordament de les necessitats d'habitatge d'emergència, s'ha focalitzat molt la política d'habitatge en relació amb les Meses d'Emergència i s'han constituït com els únics mitjans per accedir a l'habitatge pràcticament, amb el que altres col·lectius que no són d'emergència no poden accedir a habitatge assequible o social. Tot això fa que la política d'habitatge sigui cada vegada més miop, buscant la solució immediata, quan necessita una visió a mig-llarg termini. Es produeix una pèrdua de vigor per la focalització en el dia a dia i no s'està produint l'oferta d'habitatge en grans quantitats que es necessita. S'ha produït una disminució dels recursos públics adreçats a la política d'habitatge. No sempre es té en compte la feina de les entitats socials en relació amb l'habitatge i especialment amb els col·lectius amb més dificultats que també necessiten un acompanyament social. Ens mostra el percentatge de lloguer social amb relació al parc de residència principal on Catalunya està per sota del 2%. Els països de l'Europa central tenen una mitjana al voltant del 15% i hi ha països que estan per sobre del 20% i fins al 30%. Estem molt lluny del nombre d'habitatge de lloguer social del nostre entorn.

La tipologia de persones que trobem a les Meses d'Emergències, perquè han perdut els seus habitatges, són en una part destacada les famílies monoparentals (sobretot de dones amb càrregues de fills) amb quasi un 50%. Se'ls hi ha de posar una atenció especial per la situació que viuen. També veiem una caiguda en els ingressos mensuals amb la situació Covid ja incorporada als resultats i com des de la fundació han pogut ajustar els preus del lloguer. La situació laboral de les persones ateses és reduïda quant a assalariades, moltes han perdut la feina i estan en ERTO i, per tant, en situacions molt precàries.

Finalment ens presenta els reptes per fer front a la crisi en la política d'habitatge:

Incorporar la visió metropolitana en qüestió d'habitatge, convertir habitatge ja construït en parc de lloguer social, agilitzar el màxim la promoció d'habitatge de lloguer social, per la gestió del parc de lloguer social és necessari l'acompanyament social, reforçar programes d'habitatges buits, buscar programes que agilitzin el màxim els Housing First (que ofereixen habitatge a persones que viuen al carrer). Buscar acords amb propietaris privats on resideixen persones amb ingressos molt ajustats i que estan pagant per sobre del que seria raonable, per oferir ajuts per al lloguer i garanties per preveure els desnonaments.

Els ajuts en el lloguer s'haurien d'estendre més, són necessaris més recursos i s'haurien d'eliminar al màxim les restriccions que a vegades hi ha en relació amb el cost de l'habitatge, per evitar l'exclusió social. Hi ha uns ajuts d'emergència puntuals que haurien d'ampliar-se tenint en compte la situació postcovid. Les entitats socials que atenen a moltes persones haurien de poder gestionar aquests ajuts perquè tenen més coneixement de la situació.

Precs i preguntes

No hi ha preguntes per als ponents i es passa al debat sobre les recomanacions que es volen fer arribar a l'Ajuntament per part del grup de treball.

Albert Recio. Estem davant d'una situació de crisi terrible i això s'ha d'expressar, s'ha de fer alguna cosa. Les polítiques municipals estan bé, però són limitades i insuficients. Si no hi ha polítiques estatals i autonòmiques molt potents, s'ha d'expressar la veu d'aquesta ciutat. Sabem molt bé quines són les persones vulnerables, quines són les seves situacions i quins són els barris afectats amb aquests problemes, però mai ens fixem en les dinàmiques que generen això, en com organitzen les empreses el mercat laboral o en com funciona el mercat de l'habitatge. Si no es fa, d'aquí a uns anys estarem igual o pitjor.

En el tema de l'habitatge hi ha un problema de finançament. Moltes de les polítiques que intenten iniciar les entitats socials es troben amb problemes perquè els financin quan l'Ajuntament els planteja passar al lloguer, estan oferint habitatges de compra assequible. Generar una política de banca pública o local, com s'està fent a altres països, seria més estructural.

S'ha d'anar més enllà de veure quines són les víctimes i mirar de com actuar en els processos que generen aquestes desigualtats.

Delfí Cosials. Val la pena crear la consciència que estem davant d'un problema molt greu, de llarg recorregut i que no pot camuflar-se en bones paraules i correcció política. Es podria parlar d'un estat d'alarma o de crisi, de necessitat, per començar a generar consciència social i que es tradueixi en un missatge de posar-se a fer coses. Els efectes de tot això són cada cop més intensos perquè ja s'estenen en el temps. L'habitatge i la situació dels barris van bastant lligats amb la crisi. Una cosa és l'habitatge i una altra la distribució de la renda, tot i que són processos paral·lels quant a desigualtats.

Maria del Carmen Penella. L'Ajuntament té uns límits i a vegades fa la sensació que vol arribar a més del que en realitat pot. El tema de la inclusió social fracassa a Barcelona. Primer ens hem de preocupar per la gent de casa i després ajudar als que vénen de fora. Si no podem atendre als que estan aquí, malament podrem atendre als de fora. Estem desbordats per la gent que ve de fora, que no té habitatge i que no té treball. Les empreses fa vint anys que estan marxant, no hi ha feina i les noves empreses exploten a les persones que vénen de fora o al mateix ciutadà nadiu, que no té per menjar. Han abaixat els salaris i els nous empresaris s'han enriquit.

Albert Recio. Opina que l'anàlisi de la Mª Carmen Penella està esbiaixada i el plantejament és fals. Segons les dades, es produeix a Espanya una onada migratòria molt forta just a partir del

2000, quan comença el creixement econòmic. Si es treu la immigració al país, el sistema global de cures s'enfonsa, hi ha molta gent que està resolent els problemes de cures a força d'explotar a la gent que arriba. Aquest és un país que, per raons demogràfiques, seguirà tenint molta immigració en els pròxims anys. Qualsevol plantejament de diferenciar els espanyols de les persones que vénen de fora és èticament desencertat.

Jerome Prinçay. Els que vénen de fora ajuden i produeixen.

Delfí Cosials. Pensa que la Maria del Carmen ha posat una línia molt fina i perillosa. Qualsevol plantejament que es faci ha de tenir en compte l'habitatge, la feina i també a les persones, a les famílies. Moltes de les polítiques no depenen de l'Ajuntament, però sí que té una capacitat política, econòmica i d'influència que s'ha de tenir en compte i s'ha d'emprar.

Emeka Okpala. Hi ha dos temes de les ponències que considera clau. Un és una emergència que pateixen certs col·lectius que estan ben identificats i on considera que s'estan apagant focs perquè la gent es troba en una situació límit. L'altre, és que la feina d'apagar aquests focs no permet treballar amb polítiques a mitjà termini, per a uns col·lectius més amplis que no estan en aquesta situació d'emergència social, però que sí que es veuen afectats igualment per la crisi. Quant al tema dels joves, l'accés a l'habitatge és prohibitiu i no s'està treballant en això. A continuació planteja la qüestió sobre quins són els mecanismes de l'Ajuntament per regular totes aquestes problemàtiques de les quals s'ha parlat durant la sessió. Diu que s'haurien de reforçar els mecanismes de l'habitatge social, dels espais buits... i des de l'Ajuntament incidir en impulsar alguna iniciativa per a poder fer ús dels llocs que no es fan servir.

Emeka Okpala. Estem en una situació en què les expectatives de millora social de la classe treballadora són nul·les o negatives i en gran part és pel percentatge destinat a l'habitatge.

Albert Recio. Els ajuts només es donen quan el desastre ja s'ha fet. Per fer polítiques preventives has de tenir polítiques amb les quals sàpigues com funciona el mercat de l'habitatge o com funciona el mercat del treball, per intervenir. Si frenes el mercat d'habitatge de turisme, probablement reduiràs les pressions sobre l'habitatge.

Alexandra Ramón. Proposa lloguers del 20% del sou, que durin cinc anys rotatius, perquè opti més gent al llarg del temps, sobretot per joves. Potser s'hauria d'ajudar a la classe mitjana abans que passin a ser classe de risc.

Emeka Okpala. Sobre el treball de xarxes d'habitatge de caràcter veïnal i local, que existeixen tot i que no a tots els barris. S'hauria de treballar a un nivell més local que ajudi a identificar

problemes, donar suport al tercer sector i altres entitats que poden ampliar una mica el seu àmbit d'acció i no actuar només en emergències.

Quant a les polítiques metropolitanes d'habitatge i el finançament del parc comú, comenta que no sap si existeixen realment unes polítiques entre ajuntaments en finançament i potser es pot arribar a cooperar d'alguna manera.

Referent a tot el tema dels desenvolupaments urbanístics pendents a la ciutat (22@, Polígon Bon Pastor...), tot i les bones intencions en la creació de polítiques d'habitatge per a la ciutadania, hem vist implantacions massives d'oficines i d'altres tipus d'establiments, sense aquest ús mixt que és tan característic de l'Eixample. La recomanació seria canviar o reorientar part dels protocols que es duen a terme en la qualificació dels sòls en desenvolupaments urbanístics, en unes necessitats per la ciutadania. Hi ha espais que són susceptibles de transformació urbana a llarg termini. S'hauria d'identificar aquests espais per a polítiques a mitjà termini en les que l'Ajuntament tingui poder de decisió.

M^a del Carmen Penella. Si l'Ajuntament pogués generar noves iniciatives per a generar llocs de treball, crec que ajudaria a combatre la pobresa i la desocupació. Crec que s'hauria de revisar la gestió de l'habitatge, comprovar si hi ha errors i rectificar-los. També s'hauria d'evitar que hi hagi gent que treballi fora del sistema.

Delfí Cosials. La majoria de temes surten de l'àmbit de competència legal de l'Ajuntament. S'hauria de demanar més la participació de la ciutadania en la definició d'ús dels nous espais. La majoria d'aquests espais són d'entitats religioses i privades i no hi ha gaire marge.

Es tanca la sessió recordant que el grup es reunirà el 13 de juliol de nou.

Acords

- Durant un mes, es pot trobar un recull de les propostes de recomanacions realitzades pels ponents i pels membres del grup de treball, així com algunes de les seves reflexions en el següent enllaç:
<https://padlet.com/EIDOS/bcnpostpandemia>

Possibles recomanacions sobre Desigualtats territorials:

- S'ha d'**analitzar** amb detall quines són **les dinàmiques/processos que generen aquestes desigualtats i intervenir-hi:** com s'organitzen les empreses el mercat

laboral, com funciona el mercat de l'habitatge i la distribució de la renda, per exemple. Aquestes dinàmiques reforcen les polítiques d'exclusió i si no hi intervenim aquesta problemàtica es repetirà.

- **Canviar o reorientar part dels protocols que es duen a terme en desenvolupament del sòl urbanístic, pensant en la ciutadania.** Tenim potencial de desenvolupament urbà, és una oportunitat per influenciar en tema llicències, per exemple. Alguns dels espais on centrar-se podrien ser:
 - Bon pastor / Mercedes
 - Sagrera Alta velocitat (ADIF)
 - Zona Franca
 - Vall d'Hebron
- **Pensar en polítiques a mig-llarg termini** per altres col·lectius que també estan afectats per la crisi, com joves i fins i tot classe mitjana. S'estan apagant focs perquè molta gent està en una situació límit.
- Creació d'un parc d'habitatges amb **lloguers que es corresponguin amb el 20% del sou**. Amb contractes de 5 anys de duració i que siguin rotatius per a donar opció a més gent al llarg del temps.
- **Xarxes d'habitatge de caràcter veïnal i local.** També pels barris que no tenim identificats com d'especial necessitat.
- Finançament del parc comú.

Reflexions

- Les polítiques municipals són limitades i insuficients. Tanmateix hem de valorar i fer servir la capacitat d'influència de Barcelona i l'àrea metropolitana.
- Aquesta crisi afecta clarament a uns determinats col·lectius.
- Existeix una necessitat de generar consciència social i convertir-la en un missatge
- Estem en una situació en el que les expectatives de millora social de la classe treballadora són nul·les o negatives, i en gran part és pel % destinat a l'habitatge.